

LATVIJAS ASTRONOMIJAS BIEDRĪBA

2022. gada 27. jūnijā

LAB preses relīze Nr. 83

Starptautiskās Asteroīdu dienas pasākumi Latvijā

Informāciju presei sagatavoja Latvijas Astronomijas biedrība (LAB) un Meteorītu muzejs Meteoriti.LV.

Jau 8. reizi pasaulē un Latvijā tiks organizēti Starptautiskās Asteroīdu dienas pasākumi visu vecuma grupu un zināšanu līmeņu interesentiem, sākot ar profesionāļiem un beidzot ar tiem, kas par to iepriekš neko nav zinājuši. Šogad Latvijā Asteroīdu dienas pasākumi klātienē tiks organizēti Meteorītu muzejā Rīgā ceturtdien, 30. jūnijā no plkst. 15:00 līdz 20:00 un sestdien, 2. jūlijā no plkst. 14:00 līdz 21:00. Lai piedalītos, nepieciešama iepriekšēja vietas rezervācija Meteorītu muzeja saitē www.meteoriti.lv/Asteroidu-diena. Šis gads ir ļoti īpašs, jo turpinām atzīmēt vēsturisko 50. gadadienu Latvijas sarkanbaltsarkanā karoga lidojumam uz Mēnesi *NASA Apollo 16* misijas ietvaros.

Asteroīdu dienas kustība pasaulē un Latvijā aizsākās 2015. gadā, apmēram divus gadus pēc Čelabinskas meteorīta nokrišanas, izanalizējot tā radītos postījumus un liekot praktiski pārvērtēt mūsu civilizācijas kosmisko draudu riskus. Par Starptautiskās Asteroīdu dienas datumu tika izvēlēts 30. jūnijs, kas ir gadadiena 1908. gada Tunguskas katastrofai. Starptautiskās Asteroīdu dienas mērķis ir izglītēt sabiedrību par asteroīdu nozīmi mūsu vēsturē un lomu Saules sistēmā. Apzinoties šīs problēmas globālo nopietnību, ar 2016. gada ANO rezolūciju Asteroīdu diena tika pasludināta par globālu izglītības dienu, lai vairotu izpratni un veicinātu zināšanas par asteroīdiem. Līdz šim pasaulē ir notikuši tūkstošiem Asteroīdu dienas pasākumu, aptverot 125 no 195 pasaules valstīm, tostarp Latviju.

Latvijā jau ilgstoši tiek veikti nozīmīgi asteroīdu pētījumi un atklājumi. Šī gada aprīlī mazo planētu katalogu papildināja 24. asteroīds, kuram dots ar Latviju saistīts vārds – (567580) Latuni, kas nosaukts par godu Latvijas Universitātei un tās mācībspēkiem. Šo apmēram 1,5 km lielo asteroīdu 2017. gada 23. oktobrī Baldones observatorijā atklāja LU Astronomijas institūta vadošais pētnieks Ilgmārs Eglītis.

Šogad “Asteroīdu dienas Latvijā 2022” laikā pievērsīsimies dažādiem tematiem, analizēsīm asteroīdu draudus un kosmisko izpēti, kā arī meteorītu identificēšanu, izveidosim mēroga modeli Zeme – Mēness – asteroīds, aicināsim meklēt Latvijas meteorītus, iesaistoties zinātnes akcijā “Vai arī tavā pagalmā ir meteorīts?”, izmantojot Meteorītu muzejā izstrādāto meteorītu identificēšanas bezmaksas interaktīvo testu www.meteoriti.lv/mid.

Pasākuma laikā stāstīsim par NASA *DART* kosmisko eksperimentu, kas šobrīd ir ceļā uz mērķi, lai š.g. septembrī kontrolēti ietriektos asteroīda Didimosa (*Didymos*) pavadoņi Dimorfā (*Dimorphos*) un izmainītu tā trajektoriju. Tā būs pirmā reize vēsturē, kad tehnoloģiski tiks izmainīta kāda asteroīda orbīta. Pēc tam šim eksperimentam sekos Eiropas Kosmosa aģentūras *HERA* misija, kas detalizēti pētīs radīto ietekmi.

Šogad Meteorītu muzeja apmeklētājiem būs īpaša iespēja apskatīt *Aguas Zarcas* oglekļa hondrītu, kas tika izvēlēts par 2021. gada meteorītu. Tajā tika atklātas apmēram 7 miljardus gadus vecas starpzvaigžņu daļiņas, visvecākās, kādas līdz šim ir pētītas laboratorijā. Ir zināms, ka oglekļa meteorītiem, it īpaši svaigi kritušiem, piemīt sava īpaša smarža. Šobrīd *Aguas Zarcas* meteorīta fragments ir vairāk nekā 2 gadus bijis iekonservēts, bet 2. jūlija Asteroīdu dienas pasākumu laikā tas īsu brīdi tiks atvērts, ļaujot interesentiem piedalīties unikālā akcijā – “Pasmāržo kosmosu!”. Aromāta intensitāte gan netiek prognozēta ļoti liela, taču tas ļaus pieskarties kosmosam vēl daudziem nepieredzētā dimensijā – smaržu maņu veidā. Daudziem meteorītiem pasākuma laikā būs iespējams pieskarties.

30. jūnijā no 12:00 līdz 16:00 skatieties globālās Asteroīdu dienas speciālo bezmaksas TV tiešraidi no Luksemburgas studijas par asteroīdu pētījumu aktualitātēm visā pasaulē, tiekoties ar astronautiem un vadošajiem nozares pētniekiem. Vairāk par asteroīdu dienu angļu valodā lasiet vietnē asteroidday.org.

Latvijas Astronomijas biedrība apvieno astronomijas profesionāļus un interesentus, lai popularizētu astronomiju. LAB biedri piedalās žurnāla “Zvaigžņotā Debess” veidošanā un organizē regulāras informatīvas sanāksmes. Plašāka informācija LAB vietnē www.lab.lv.

Projekta Meteoriti.LV mērķis ir veicināt meteorītikas un ar to saistīto zinātņu attīstību un popularizēšanu Latvijā. Meteorītu muzejs atrodas Nīcgales ielā 3a, Rīgā. Plašāka informācija vietnē www.meteoriti.lv.

Papildu materiāli preses relīzes pielikumā, t.sk. publicitātes attēli: www.meteoriti.lv/preses-relizes

Kārlis Bērziņš,

LAB valdes priekšsēdētāja vietnieks un Meteorītu muzeja vadītājs, info@meteoriti.lv, tel.: 25453600